

були "перероблені": Шлегель став католиком, Новалис та Шляйермахер опинилися серед гернгутерів. Хьольдерлін збожеволів. Проте естафету ранньоромантичного радикалізму перехопили пізні романтики. Можна з цілковитою певністю твердити, що принаймні два покоління першої половини XIX століття різних народів (від Росії до США) були виховані на ідеалах Романтизму. Романтики майже досягли своєї мети. Але історична "магістраль" раціоналізму та позитивізму вже в середині XIX століття перетворює романтизм на маргіналію європейської культури.

М. Мінаков (НаУКМА, Київ)

ТЕОРІЯ СИМВОЛУ В ЕСТЕТИЦІ ФРІДРІХА ФОН ШЛЕГЕЛЯ

Ф.Шлегель, один з найяскравіших філософів-романтиків, створив цікаву, та, на жаль, маловідому філософську систему, що характеризувалася синтетичним гносеологічно-естетичним підходом. Поетичний метод пізнання, покладений в основу цієї системи, було спрямовано на досягнення Безмежного, Універсуму. Проте поетичний метод пізнання вимагав "руху" понять по колу, себто від загального до окремого й навпаки. Тому увага до безмежного привела Шлегеля до проблеми індивідуального. Безмежним у Шлегеля є трансцендентний світ ідеалів, що за своєю природою тяжіє до власної реалізації. Така реалізація відбувається в індивідуальному, що є поєднанням ідеалу та елементів. Такий процес є оформленням ідеалу в окремому.

Ідеал оформляється символічно. Символ є оформленим вираженням ідеалу. Безмежне та індивідуальне, *Universum et Res*, є двома полюсами, що поєднуються та уможливорюються як такі, що існують завдяки третьому членові, а саме - символіві. Тоді символ ми можемо визначити, як реальне втілення безкінечного в кінцевому, загального - в кон-

кретному. Символ, як оформлювач, є образ. А образ завжди є образом чогось. Тому остаточне визначення символу "образ єдиної безкінечної субстанції", або принципове поєднання непоєднуваного.

Символ завдяки своїм властивостям відіграє провідну роль у пізнанні. Він нищить ілюзію та видимість кінцевого й усюди поєднує нас із споконвічною істиною. За допомогою символу на місце ілюзії стає єдино реальне в існуванні значення. Це відбувається через те, що сенс існування підноситься над ілюзорністю та самим існуванням. Символ уможлиблює існування.

Реальність, на думку Ф.Шлегеля, є поки що недовершеною. Тому й символи цієї реальності є неповноцінні. В ієрархії символів найбільш довершені символи містяться у витворах мистецтва. Мистецтво творить символи, що походять з душі митця, тобто мають геніальне походження. Мистецтво, завдяки символам, дає нам відчуття й уявити глибини буття. Романтичне мистецтво є спробою висловити за допомогою символотворчого поєсиу позитивне відчуття безкінечного.

Завдяки тому, що мистецтво є містицизмом і творенням символів, воно отримує надзвичайну вагу в системі поглядів Ф. фон Шлегеля і є ключовим поняттям при прочитанні його текстів.

В. Плхтяк (Держуніверситет, Чернівці)

СИМВОЛ. МІФ. СВІДОМІСТЬ

Істинне те, що практично добре.

(К. Дюпрель)

На дану тему є багато суперечливих поглядів. Але це тільки на першій погляд. Все залежить від того, з якої позиції дивитись. Пропоную варіант містика-богослова.

Отож, виходитиму з таких міркувань.